

ŠKRAT



„ŠKRAT“ vsako prvo in tretjo soboto
V meseci vsakem razlil bo togoto.

„ŠKRAT“ stane vse leto 3 gld., polu
leta 1 gld. 50 kr., četrť leta 80 kr.

V Ljubljani, dne 1. septembra 1885.

Številka 17. — Tečaj III.

Naročnina in reklamacije naj se pošiljajo
upravnistvu, spisi pa urednistvu v „Na-
rodno Tiskarno“ v Ljubljani.

Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo.

Usodepolna zmota.

Janko Abič me je sicer prosil, naj ne govorim okoli o stvari, katera se mu je pripetila. In obljubil sem mu molčati. Vender pa je ta stvar tako dobra in smešna, da mi je težko izpolniti dano mu obljubo.

Govoril ravno ne bodem o tem, a pisati smem vender le, kajti to mu nisem obljubil.

Abič je bil moj prijatelj in prijatelj mnogih prijateljev. Imovit ni bil, a imel je dobro službo. Lep tudi ni bil, zato pa je imel dober in nabrušen jeziček, kateri mu je pomogel do imovite in ne ravno napačne neveste.

Slednji večer je obiskaval to svojo nevesto, slednji večer ji je dokazaval svojo ljubezen ter ji prisegal zvestobo; ko pa je končal pri nevesti, prišel je med nas in pili smo in bili smo veseli.

Tako nam je potekal dan za dnevom, večer za večerom v veselji in zadovoljstvu. Za veseljem pa pride navadno žalost in tudi tedaj je bilo tako.

Janko Abič je bil premeščen na našo žalost in na žalost svoje neveste. Daleč v tujino je bil premeščen, kjer ni imel prijateljev niti neveste. Teško se je sicer ločil od nas, a še težje od izvoljene. Udati pa se je vendar moral na posled svoji osodi, zapustiti nas, nevesto in pa nekoliko — dolgov ter odriniti s solzami v očeh na svoje novo mesto — za kruhom.

Dolgo se ni mogel privaditi kraja

in ljudi. Tujina je tujina in drugače je kot doma. Sam je hodeval o prostih urah ter prebiral pisma svoje ljube, pisma polna ljubezni in zvestobe, katera so mu dohajala redno po dvakrat v tednu, in na katera je tudi on redno po dvakrat v tednu odgovarjal. Prijatelji mu nismo pisali. Čemu tudi? Človek pozabi kar je bilo in dobro je da pozabi. Tudi Abič je pozabil nas, ker ni imel časa ali se mu pa ni ljubilo da bi nam pisal.

Nekega dne pa je vender dobil na veliko svoje začudenje dva lista. Jednega pisava mu je bila sicer znana, a drugega mu je bila popolnoma nova. V prvem listu so bile stare navačne obljube in vzdihljive ljubezni in hrepenenja svoje izvoljene, v drugem pa je bil opomin zlatarja, da bi poravnal dolg, katerega je pred odhodom napravil, ko je vzel na up nekaj zlatnine za svojo nevesto.

Abič sicer ni bil občutljiv, posebno v enakih slučajih ne, vender ta list, prvi list svojega znanca iz domovine ga je tako razdražil in ga je, da se mu je čelo nagubančilo in oko zasvetilo kakor levu in gotovo bi razmesaril v tistem hipu usiljenega in nadležnega zlatarja, ko bi mu prišel pred oči. Počasi pa ga je jeza minila, kajti vedel je, da se s zlatarjem ni šaliti in da mu zna napraviti celo neprijetnosti. Odločil se je torej, odgovoriti mu kolikor moči prijazno ter prositi ga, da naj še nekoliko potrpi,

ker nevesta s katero bode v kratkem stopil pred oltar, ima novce, in tedaj bode lahko takoj poravnal svoj dolg, a nakupil še druge dragocenosti pri njem.

Tako je pisal Abič svojemu upniku. Pisal pa je isti večer tudi svoji nevesti; a ti je pisal drugače, ljubeznivejšo.

Utolažen in pomirjen je potem zapечатil oba lista; napisal naslova: jeden na zlatarja, drugi na nevesto ter ja odposlal, prvi list zato, da bi pomiril in potolažil obupajočo nevesto, a drugi da bi ga upnik ne nadlegaval še nadalje. Nato se je z lahko vestjo ulegel k počitku ter pozabil vse težave in nadloge pustega življenja.

* * *

Drugi dan po obedu je sedel zlatar Dvojačič v svoji prodajalni ter pregledaval razne dragocene krasote in je urejal. Slabe volje je bil, to se mu je videlo na obrazu in nosu. In ni čuda, da ne bi bil slabe volje, saj je dan za dnevom tičal za svojo mizico v prodajalni; prodal je tudi dokaj, toda vse na up. Obiskavali so ga pogostem kupovalci — brez denarja, seveda — dolžniki pa so se ga ogibali. In še ta vražji Abič, ki mu je toli obetal, da je moralo človeka veseliti, popihal mu jo je pred nosom, ne zmeneč se za dolg.

Vse to je vrvelo in vznemirjalo možgane Dvojačiču, ter mu gubančilo čelo v nevoljne gube. Vse to mu je napolnje-

valo srce z neko mržnjo do ljudi in do vsega sveta. — Dolgo bi gotovo pre-mišljeval in jezil se nad svojo nemilo usodo, toda v istem trenutku je stopil v prodajalno pismonoša ter mu izročil lično, dišeče pisemce z okrasom na prednji strani.

„Od kod, vraga, bi bilo to pismo! Saj naslov je vender moj, a oblika, oblika je dvomljiva,“ presojal je Dvojačič ter mehanično trgal kosce kuverte. —

„Za Boga! Kaj je to! Ali sanjam, ali je resnica?“ vskliknil je zlatar prebravši pismo. „Tega ne razumem! To je zmota!“ čutil se je ter poluglasno bral:

Srce moje — Lavoslava!

Daleč sem od tebe sam in — zapuščen. Kdo vpraša sedaj po meni mojih prijateljev, dasi sem jih imel neštevilno. Pozabili so me, in jaz sem jih tudi pozabil. Ti si mi ostala zvesta, ti, jedino ti mi razsvetljuješ temno usodo in tebe tudi jaz ne bodem pozabil nikdar — nikdar! O kako neizrečeno hrepenim po tebi, biser moj! Kako željno pričakujem najinega združenja

Dalje ni mogel brati zlatar. Bled in rudeč je postajal in tresel se je kakor peresce na veji.

„Podpisan je Abič!“ vskliknil je Dvojačič ter skočil s sedeža.

„Vrag naj vzame tega človeka! Dolžan mi je in sedaj se norčuje! Jaz te bodem učil, potepuh — — — — —“ Neštevilno kletvic se je usipalo iz zlatarjevih ust. Sem ter tja je tekal po prodajalnici krčevito držeč usodepolno pismo v roki ter razbijal okolu sebe, kakor bi bil zblaznil. Niti opazil ni, da je ustopila v istem trenutku mlada dama.

„Gospod Dvojačič, za Boga kaj vam je vender!“ ogovorila ga je došla ter ga prijala za ramo.

„Kaj mi je!“ kričal je Dvojačič. „Naj se pogrezne v dnu pekla ta — — —“ in zopet je klel, da je bilo groza. „Poglejte le, gospodična, kaj mi je pisal; kako se norčuje z menoj, ta vrag, ta — — —“

Gospodična mu vzame list iz tresoče roke ter ga naglo prebere. Pisava ji je bila znana in jasno ji je bilo vse. Molče seže v žep ter našteje zlatarju ostalo vsoto, katero mu je bil Abič dolžan. Prosi ga še, da naj molči o vsem tem ter odide

Dvojačiča je takoj minula jeza, ko je ugledal novce. Obraz je izpremenil in glas tudi. Uljudno jo je spremil do vrat ter se veselil, da se je zanj tako ugodno rešila gotovo nadepolna Abičeva zmota. — — —

„Sedaj mi je jasno. O ti moški svet! Tako znaš ljubiti, tako izpolnovati obljube. In takega nevredneža, takega prilizjenca sem ljubila! O Bog, o pravem času si me varoval pred nesrečo,“ tarnjala je Lavoslava ter hitela domu. „Dolgo si mi obečal nebo, a prišla sem ti na sled. Sedaj vem, kako govoriš, kako pišeš o meni! Na moje novce se zanašaj, a dobil jih ne bodeš. Poravnala sem sama dolg, v kateri si zabredel zaradi mene, in kateri si mislil plačati z mojimi novci. Mojih novcev pa ne bodeš dobil nikdar in mene tudi ne!“

Še isti dan je odpisala Abiču ter mu odrekla ljubezen in roko in še isti dan je oddala pismo na pošti.

Abič je sicer začuden gledal, ko je prejel pismo. Na prvi hip niti veroval ni, kar mu je pisala toli ljubljena deva. Naposled pa se mu je razsvetlilo vse.

Spomnil se je, da je oba lista na-jedenkrat pisal in odposlal, kar je bilo uzrok, da je zamenjal naslove. Teško mu je bilo pri srci; toda kar je, to je. Izgubil je nevesto in dolg je bil plačan. Zaklel pa se je, da bode v prihodnje pazil, da ne bode zamenjal naslovov, kajti dosti je bil kaznovan za prvo zmoto.

Lavoslava se je kmalu po tem omožila z imovitim kupcem. Ali je bil pa kaj bolji od Abiča ne vem.

—g—

Na straži.

Na straži mlad vojak stoji,
Takóle sábo govori:

„Kedór bo tódi šel mimó,
Sè smrtjo se poročil bo;
Povelje se glási takó!“

Mimo pa čuk mu priletí,
Oj, prileti in zbesedí:

„Verúj, verúj mi, vójnik moj,
Njen ženin bodeš ti nocoj!“

„Oj, čakí, čakí, čúček ti,
Da svíne z njo te poročí!“

Pa brzo čuk proč poletí. —
Prišla je mlada deklica
Obraza rajskomflega.

Na njo pomeril ni vojak,
Poljub ukral jej le sladak:

„Ostani tu, ostani tu,

Saj ne mudí se ti domú!“
Ostane tam do polnoči;
Ko ura polnoč zabrenčí,
Patrulja tam pred njim stoji.
Patrulja vzame ga sabó:
„Povelje štovaš ti takó?“
In preden dan se porodí
Se on sè smrtjo poročí. —
„Oj ti nesrečni čúček, ti!“

Koštrun.



Premišljevanja.

Oj srečno mesto Ljubljana, na-jedenkrat si dobila kar tri nove nemške šole. Zdaj naj pa še kdo trdi, da naše mesto ni ultranemško. Res se jih je v deško mestno šolo zapisalo samo toliko učencev, kakor je bilo evangelistov. Vender že to popolnem zadostuje, da dobi šola svojega vodjo. Vsaj v Kolodvorskih ulicah, kjer se tiska slovenski list, kateri ima iz nemških črk naslov, so tako trdno prepričani, da je bilo treba te šole in da bode kmalu prenapolnjena. Najbrž bodo drugo leto že vsi slovenski elasti-karji poslali svoje otroke v mestno nemško šolo, ko bi jih le v Schulvereinovo ne hoteli.

Slovincem se pa res bližajo srečni časi, kar šole jim ponujajo, v katerih se bodo priučili nam tolikanj potrebne nemščine, da se bomo potem mogli šteti mej kultivirane eselne, ne pa mej slovenske osle.

Državni zbor se je že sešel in go-spod profesor Šuklje se že ziblje na poslanskem stoli, toda ne bode se dolgo. Kaj ne bode se dolgo? Morda ga bodo pri verifikaciji skozi vrata pognali. O! kaj še! Kaj takega si pa Šuklje vender ne bode dovolil, rajši vse druge skozi vrata iz zbornice spodi. Na ministerski klopi se bode namreč kak prostor iz-praznil zanj in tako se bode on usedel poleg ministrov, poleg istega grofa Taa-fleja, s katerim sta se letošnjo pomlad pri glaški brinovca tako kolegijalno me-nila o dolenjski železnici. Dolenjem se pa bližajo zlati časi, kajti Šuklje bode predlagal, da se uresniči misel Novo-meškega župana, da majhni posestniki ne bodo davka plačevali. Nad najmanj desetink Dolenjcev ne bode nič davka plačevalo, morda se bode katerim še kaj iz blagajnice plačalo.

Nikdo ni sodil o tem, kaki panslavisti sede v Kolodvorskih ulicah. Še le zadnje dni bilo nam je sojeno, to zvedeti. Črno na belem čitamo, da je življenje v Ljubljani vse premalo slovansko. Celo radikalni mestni poslanci so urednikom našega vladnega lista vse premalo slovanski.

Kako daleč je zašel panslavizem za kožo pisateljem našega vladnega monitorja, kaže to, da imajo zveze naravnost z ruskimi ministri.

Drugače si ne moremo tolmačiti, da v Kolodvorskih ulicah že naprej dobro vedo, da Rusija dobi ustavo. Noben drug list še tega ni izvedel. V Ljubljanskem Listu pa čitamo, da bode namreč drugo leto ljudska štetev v Rusiji in da vlada že pripravlja načrt, da ga predloži državnemu zboru. Ker ne smemo dvojiti, da ne bi v Kolodvorskih ulicah vedeli resnico, zategadelj je gotovo, da Rusi dobe državni zbor. Dosedaj so se pa v Rusiji take predloge predlagale državnemu svetu (gosudarstvenomu sovetu). Sedaj naj pa še kdo poreče, da „Ljubljanski list“ mi dovolj slovansk, če njega uredniki občujejo s prvimi ruskimi državniki. Dozdaj smo sicer vedeli, da se jeden urednikov „Ljubljanskega Lista“ tika s Taaffejem, a da bi pa imeli z ruskimi ministri tako znanje, tega bi ne bili pričakovali.

Ta teden bila je v Ljubljani čudna pravda. Tožil je urednika „Slov. Nar.“ mož, ki je vzor poštenja, usmiljenja in dobrotljivosti. Mož, ki je za svoje sotržane že toliko dobrega storil, da se nikdo ž njim primerjati ne more. Tega moža so se pa predrznili nekateri nehvaležneži črniti pred ljudmi in ga obrekovati. Pri pravdi so prišle razne lepe čednosti omenjenega moža na dan.

Tri četrti ljudij Bolškega okraja deležnih je dobrot tega moža. Vsakemu je bil pripravljen pomagati v potrebi. Pri tem če je komu kaj posodil, računil je obresti vedno po 5 od 100, tedaj še nižji, kakor je po postavi določeno.

Res, da so včasih te obresti nekako čudno naraščale, pa kaj more on zato, če so mu ljudje po sili hoteli kako stvar po dvakrat vrniti, ali pa če se kdo zavoljo njega obesi. Tega pač ne more noben zahtevati, da bi on pazil za vsakim Bolčanom, da se ne obesi.

Z računi ta mož Bolčanov in Trentarjev ni nadlegoval, povedal jim je ob kratkem, kako da njih stvari stojé. Čemu bi jih bil tudi mučil z razkladanjem ra-

čunov, da bi se jim morda še vsled tega možgani zmešali.

Kako velik dobrotnik je pa ta mož Bolčanom — hoteli smo reči — kozam, kaže to, da je zopet dovolil tem štirinogatim živalicam drevje objedati po Bolških gozdih. Iz hvaležnosti so ga pa tudi kozliči pozneje peljali v deželni zbor, koze ga pa porivale v Ljubljano k porotni sodnji iskat svojo čast.

Kozje mleko je pa tudi jako zdrava pijača in zato je on tudi skrbel, da bi Bolčani imeli to zdravilo pri rokah ter bi jim ne bilo treba drago plačevati zdravnikov. Še bolji kakor mleko je pa sir in kozliči in za vse to je pa skrbel ta velik človekoljub.

Res čudno je, da so takega dobrotnika obsodili, tu se razvidi, da je pravica slepa.

Predíci.

Le predi, mlada deva,
Da polno bo vreteno,
Če tudi se ti zeva
In ura bije eno.

Dolge noči so zimske,
Lahko se boš naspala;
Zató ti ni potreba,
Da tukaj bi kimala.

Zakaj pa noč poletno
Takó si malo spala?
In ljubega še zraven
Pri oknu si čakala!

Zató le predi, deva,
Kolovrat se ne speha;
Ne bodi druga Eva!
Da spanec ti poneha.

Rak.

POGOVORI.

V gostilni.

Gost (natakarju, ki mu je prinesel naročeno vino): „Naročil sem si sicer vina, a mi nič kaj ne diši. Ali bi mi hoteli prinesiti za to vino raje čašo piva?“

Natakar vzame vino ter mu prinese piva, katerega gost izpije in hoče oditi.

Natakar: „Oho! Saj mi še pive niste plačali, pa hočete kar iti!“

Gost: „Kaj, plačati? Kaj vam še na misel ne pride! Vam li nisem dal vino zanj?“

Natakar: „Ali, gospod! Saj mi tudi vina še niste plačali!“

Gost: „Vino plačati! Glejte, glejte! Saj ga še pokusil nisem!“

Učitelj „Schulvereinove“ šole je vprašal prijatelja: „Kaj praviš, kako je to, da nobeno noč ne morem spati. Sem li kaj bolan ali kaj?“

Prijatelj zdravnik: „Kaj bodeš bolan! Uzrok temu je le ta, ker lebko po dnevi v šoli zaspiš, zaradi tega tudi po noči spati ne moreš!“

Učitelj: „Morda je pa to resnica prijatelj! Ali kaj naj storim, da ne bodem po dnevi v šoli zadremal?“

Prijatelj: „Uredi si tako, da bode šola po noči in potem po dnevi ne bodeš mogel dremati.“

DROBIŽ.

O, Celje! kako si ti srečno, da presrečno mesto. V peščici tvojih sinov se nahaja toli najslavnejših nemških fakinov in enakih odličnjakov, toli vzglednih nemških pisateljev dopisnic, da jim ne zadostujejo vsi po širnem svetu usiljivo raztreseni nemški časniki, da bi trobili slavo hrabrih Germanov, temveč, da se morajo celo slovenski listi baviti s tem, da poročajo odlične, junaške čine tvojih sinov in hčera!

„O, deutsche Stadt Cilli — Tvojim nemškim sinovom po možganih cvili!“

Nekdo je po noči kričal in prepeval vinjen po mestu. Policija ga je prijela in zaprla. Drugi dan pa, ko ga vpraša sodnik, zakaj da razgraja po noči po ulicah, odgovoril mu je razgrajalec:

„Ne zamerite, gospod sodnik! Saj bi tudi po dnevi rad prepeval okoli, ko bi imel čas, toda po dnevi moram delati, da imam po noči za pijačo!“

Vse laže.

Ko je čul nekdo o smrti svojega prijatelja, vskliknil je ravnodušno:

„Sedaj je tako lažnjiva doba, da niti naznanila o smrti mojega prijatelja ne morem verovati, ako mi dotičnik sam ne pove!“

Nekdo si naroči v gostilni telečjo glavo, a se pozneje premisli ter naroči natakarju naj mu prinese namesto glave raje obistno pečenko. Natakar zakliče v kuhinjo: „Za telečjo glavo obistno pečenko.“



„Ste li že čuli, gospodičina, da se je baron Landen ustrelil baje zarade Vas, ker mu niste vračali ljubezni.“ — „Tako? Samo baron Landen je bil možbeseda; saj so mi trije obljubili, da se ustrelé, ako jih ne ljubim!“



Sinček: „Poglej, mamica, kako lep prašič je tu!“

Mati: „Ne govori tako! To ni lepo! Reci: To je lepa packa!“

Hčerka: „Mamica, bežive! Puran gré!“

Mati: „Nič se ne boj; saj si ga že jedla!“